ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00110 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

16.3.2022

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Asia: U 16/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi, asetuksen (EU) 2021/1153 ja asetuksen (EU) 913/2010 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 1315/2013 kumoamisesta

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finlandin lausunto valtioneuvoston kirjelmään U 16/2022 vp eduskunnalle.

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finland ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Komission ehdotus on osa komission tehokkaan ja vihreän liikenteen pakettia, jolla toteutetaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja kestävän ja älykkään liikkumisen strategiaa infrastruktuurin osalta. Tuohon pakettiin kuuluvat myös ITS direktiivin uudelleentarkastelu ja tiedonanto EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä, joista ITS Finland on antanut erilliset lausuntonsa liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

ITS Finland on myös antanut tässä kyseisessä asiassa U 16/2022 lähes identtisen lausunnon niin ikään liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Yleistä

Eurooppalainen liikennepolitiikka ja liikennesektori ovat monimuotoisen muutoksen kohteena, jonka merkittävimpänä ajurina toimii yhdessä sovitut velvoitteet liikenteen päästöjen alentamiseksi. Tämän systeemisen muutoksen tavoitteena on digivihreä siirtymä, jonka toteutuksessa tärkeimmät työkalut ovat digitalisaatio, palveluistuminen ja sähköistyminen.

Myös lausunnon kohteena olevan Euroopan laajuisen liikenneverkon uudistamisen lähtökohtana on lisätä toimenpiteitä vähähiilisen liikenteen, digitalisaation ja kriiseihin varautumisen kehittämiseksi. Komission TEN-T ehdotus keskittyy kuitenkin pitkälti väyläinfrastruktuurin kehittämiseen tulevina vuosikymmeninä ja rivien välistä voi hyvin lukea ehdotuksen tähtäävän liikenteen kasvun mahdollistamiseen uusin väyläinvestoinnein myös tulevaisuudessa. Tässä mielessä liikennejärjestelmän kehittämisen painopiste on säilynyt samana kuin menneinäkin vuosikymmeninä. Komission ehdotuksessa ei näy käytännössä mitään jälkeä koko maailmaa muuttavista digitalisaatioon perustuvista teknologioista ja palveluista tai lukuisten virtuaalisten etäpalvelujen vyörystä, jotka näkyvät kaikkien eurooppalaisten arjessa

jo tänään, ja tulevat vaikuttamaan liikenteen ja logistiikan kysyntään valtavasti tulevina vuosikymmeninä. Tai ehkä sen verran edellistä voi lieventää, että digivihreä siirtymä näkyy tavoitteissa, mutta ei toimenpiteissä. Komission ehdotuksen osalta mieleen nousee kysymys siitä, mitä järkeä on määritellä eri väylä-osuuksille tarkkoja nopeustavoitteita ja rakentaa väyläkapasiteettia niiden mahdollistamiseksi, kun naapurikaupunkiin tai toiselle puolelle maapalloa pääsee neuvotteluihin virtuaalisesti sekunneissa.

Kokonaisuutena TEN-T uudistuksen tavoitteet ja toimenpiteet eivät ole tasapainossa. Käytännössä uudistamisen lähtökohtana olevat vähähiilisyyden ja digitalisaation lisääminen ovat toteutuksessa sivurooleissa.

Näkemyksiä uudistuksen toteutukseen

ITS Finland pitää erittäin hyvänä, että Suomen kanta TEN-T -verkon uudistamiseen on kytketty vastaamaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä. On tärkeää, että kansallisen ja eurooppalaisen liikennepolitiikan tärkeimmät linjaukset kulkevat samaan suuntaan. Suomen Liikenne12 -suunnitelma on hyvin ajan hermolla oleva kokonaisuus, ja sen linjauksia on hyvä viedä osaksi eurooppalaista liikennepoliittista ajattelua.

ITS Finlandin näkökulmasta tärkeimmät linjaukset liittyvät Euroopan sisämarkkinoiden toimivuuteen ja erityisesti digitalisaation keinojen täysimääräiseen hyödyntämiseen sekä TEN-T ydinverkolla että kattavalla verkolla. Erityisen tärkeässä roolissa on multimodaalisuuden toteutuminen kaupunkisolmukohdissa. Uudistuksen yksi keskeisistä ansioista on Suomen kaupunkisolmukohtien laajeneminen koskemaan seitsemän keskeistä kaupunkiseutua.

Suomen kanta älykkään liikenteen huomioon ottamisesta kaikkien liikennemuotojen osalta voisi olla selvemmin esillä. On erittäin tärkeää, että data ja datapohjaiset palvelut jatkuvat rajojen yli ihan samalla tavalla kuin fyysinen liikenneverkkokin. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman strateginen linjaus: ”Tiedon hyödyntäminen ja automaatio ovat keinoja edistää kaikkia suunnitelman tavoitteita. Strategisten linjausten mukaan digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti kaikissa liikennemuodoissa.” on erittäin hyvä ja se sopisi Suomen linjaukseksi myös TEN-T verkkojen osalta.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan TEN-T-verkolle asetettavia vaatimuksia on tarpeen mukaan voitava toteuttaa myös muilla keinoin kuin infrastruktuuria kehittämällä, esimerkiksi liikenteen ohjauksen keinoin. ITS Finland yhtyy tähän näkemykseen täysin. Perinteisen väyläkapasiteetin lisäämisen sijaan jatkossa tulisi ensisijaisesti miettiä liikennejärjestelmän tehokkuutta ja tuottavuutta lisääviä keinoja, joista reaaliaikainen liikenteen ja kuljetusten operointi on yksi tärkeimmistä. Painopiste tulisi siirtää väyläkapasiteetin lisäämisestä nykyisen kapasiteetin optimaaliseen käyttöön ja kunnossapitoon.

ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00110 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

16.3.2022

Älyliikenne ja liikenteen digitalisaatio tulee saada nykyistä paremmin mukaan sekä TEN-T verkkojen kehittämisinvestointeihin että hoitoon ja ylläpitoon. Se ei saa painottua liikaa erillisiksi "tulevaisuuden" ratkaisuiksi esim. automaatioon liittyväksi, vaan osaksi kaikkea tekemistä. Se liittyy väylien kehittämiseen mm. uusien suunnittelumenetelmien ja työkoneautomaation muodossa, se liittyy väylien hoitoon ja ylläpitoon mm. ajantasaisen sää- ja keli-informaation ja ennakoivan talvihoidon ja ennakoivan korjausrakentamisen muodossa sekä väyläverkon tilan seurantaan mm. erilaisin konenäköön ja skannausosaamiseen perustuen. Se näkyy myös älykkäinä liikennevaloina, mobiilimaksamisena ja yhteentoimivina kuljetus- ja liikkumispalveluina. Liikenteen digitalisaatio ei ole vain tukitoimi vaan se on oleellinen osa ydintekemistä. TEN-T verkoilla tulee näkyä digitalisaation integrointi kaikkeen tekemiseen ja liikennejärjestelmän eri toimijoiden ja palvelujen keskinäinen integrointi yhteentoimivaksi kokonaisuudeksi. Digitalisaatio on ainoa keino aitoon multimodaalisuuteen.

Erityisen tärkeänä pidämme digitalisaation keinovalikoiman hyödyntämistä TEN-T verkon solmukohtien osalta, jossa erilaisten kapasiteettiongelmien ratkaiseminen fyysisillä laajennusinvestoinneilla on vaikeaa tai mahdotonta. Digitalisaation keinovalikoiman hyödyntämisestä hyvinä käytännön esimerkkeinä ovat esimerkiksi älykkäät ennakoivat liikennevalojärjestelmät, älykkäät ja ennakoivat jonotusjärjestelmät rajanylityspaikoilla ja terminaaleissa. älykkäät pysäköinninohjausratkaisut tai liikenteen hallinta- ja ohjausjärjestelmät kaupunkialueilla. Kaupunkisolmukohdissa MaaS-ajattelu eli joukkoliikenne ja siihen kiinnittyvät palvelut ovat keskeisessä roolissa, kun kaupunkien liikennejärjestelmiä muokataan kestävyystavoitteita edistäviksi.

Tulevina vuosina TEN-T verkkoon investoidaan valtavia summia satoja miljardeja. Euroopan kilpailukyvyn kannalta on erittäin iso kysymys, mitä rahalla saada aikaan. Liikenteen digitalisaatioon, ja sitä kautta liikennejärjestelmän tehokkuuteen ja tuottavuuteen panostaminen on yksi parhaista, ellei peräti paras, kohteista.

Kunnioittavasti,

Marko Forsblom
Toiminnanjohtaja
ITS Finland ry